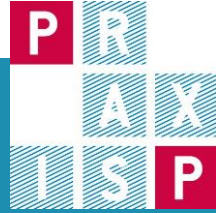

KU LEUVEN

CTO

CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

STEUNTEAM VLUCHTELINGEN

Sarah Slabbaert & Ine De Brouwer (CTO)
Siel Verbiest (PraxisP)

Wie is wie?

KU LEUVEN

CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

Multidisciplinair
expertisecentrum rond taal,
onderwijs en samenleving,
verbonden aan de faculteit
Letteren van de KU Leuven

Sarah Slabbaert

Centrum voor Taal en Onderwijs
Medewerker SOM-labo
vluchtelingen/steunteam

Ine De Brouwer

Centrum voor Taal en Onderwijs
Medewerker SOM-labo
vluchtelingen/steunteam

Siel Verbiest

PraxisP
Medewerker SOM-labo
Vluchtelingen/steunteam
Kinderpsycholoog/gezinstherapeut

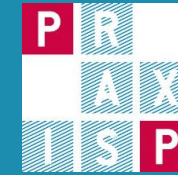
Prof. dr. Lucia De Haene

Gezinstherapeute & Coördinator Team
Transculturele Traumazorg Vluchtelingen
Praxis P

Pandora Versteden

Centrum voor Taal en Onderwijs
Coördinatie vormings- en
valorisatieprojecten

Praktijkcentrum van de
faculteit Psychologie en
Pedagogische
Wetenschappen van de KU
Leuven

Team Transculturele
Traumazorg Vluchtelingen

Paso UPC KULeuven

KU LEUVEN

CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

Steunteam Vluchtelingen

- collaboratieve zorgnetwerken op school rond gevluchte kinderen en hun gezin

School als zorgcontext voor vluchtelingenkinderen, -jongeren en -gezinnen

- Laagdrempelige, toegankelijke hulpverlening in taalverwerving & geestelijke gezondheid in levensverhaal van traumatisering & migratie
- Bevorderen van gezin-schoolinteractie
- Ondersteunen van interculturele relaties
- Deskundigheidsbevordering bij schoolse actoren

→ **doelpubliek: basisonderwijs en OKAN**

Collaboratieve zorg op school

(Deruddere, Jans, Versteden & De Haene, 2018; Nadeau et al., 2017; Rousseau et al., 2012)

Collaboratieve zorg op school

- Systemische benadering: uitbouw van interdisciplinair en inter-etnisch netwerk rondom kind/jongere en hun gezin
- Streven naar gelijkwaardigheid in dialoog
- Agency
- Toegang hulpverlening laagdrempelig en toegankelijk maken

Collaboratieve zorg op school: aanpak

Hulpvragen worden centraal aangemeld door schoolse partners

Het STV vormt een vertrouwd **aanspreekpunt** en werkt **vraaggestuurd**. Start vormt een grondige analyse van de hulpvraag & beeldvorming: kindontwikkeling contextualiseren

Het STV zet **gepaste, multidisciplinaire ondersteuning** op vanuit een collaboratief zorgnetwerk op school, met een aanbod op **kind-, leerkracht- en schoolniveau**. Met diverse discipline partners wordt het meertalige, maatschappelijke en psychosociale netwerk rond een kwetsbare leerling & het gezin ondersteund.

Het Steunteam Vluchtelingen

Casus Mohammed & Abdul

Casus Mohammed

Een lagere school neemt contact op met het Steunteam Vluchtelingen omdat ze bezorgd zijn over één van hun leerlingen. Het gaat over Mohammed, een Somalische jongen van 9 jaar die momenteel in het tweede leerjaar zit. Tijdens het intakegesprek vertelt de school over hun bezorgdheden rond het gedrag van Mohammed. Ze vertellen dat er op de speelplaats voortdurend woede-uitbarstingen ontstaan. Op die momenten wordt hij soms agressief en is hij erg moeilijk te kalmeren. Hij lijkt voortdurend de grenzen af te tasten en zijn eigen ding te willen doen. Mohammed lijkt ook weinig aansluiting te vinden bij leeftijdsgenoten en ook de leerkracht geeft aan moeilijk contact met hem te kunnen maken. De school merkt op dat hij op schools vlak echter heel wat vooruitgang maakt. In de eerste plaats wil de school vooral de boosheid en woede van Mohammed beter kunnen **begrijpen** om hem hier gepast bij te kunnen **ondersteunen**. Na deze intake wordt de **afsprake** gemaakt om het ondersteuningsnetwerk te activeren voor ondersteuning rond gedrag en om een gesprek te organiseren tussen het steunteam, de ouders, de schoolse partners en een tolk.

Casus Mohammed

Start van een traject

Bezorgdheden
schoolse partners
verkennen

Casus Mohammed

Papa komt alleen naar het eerste **zorgnetwerk** met de school en het steunteam. Ondanks dat papa de boosheid die de school benoemt niet herkent thuis, deelt hij de zorg dit beter te willen begrijpen. Hij vult aan dat Mohammed zich erg moeilijk kan uitdrukken in het Nederlands. Tijdens dit gesprek komen we meer te weten over het **vluchtverhaal** van dit gezin. Mohammed verblijft sinds 2,5 jaar in België met zijn mama en zijn kleinere broer (5j) en zus (1j). Papa is na een periode van **gezinsseparatie herenigd** met het gezin. Wanneer het steunteam inbrengt dat veel gezinnen niet alleen stress ervaren tijdens de separatie maar dat ook de hereniging voor veel stress zorgt, begint papa hevig te knikken. Papa vertelt ten slotte dat Mohammed te jong was om goed te begrijpen wat er voor de vlucht allemaal gebeurd is. Op het einde van het gesprek toont papa **geëmotioneerd** enkele foto's van Mohammed uit de periode in Somalië. Heel vrolijke foto's van een lachende, spelende en zichtbaar gelukkige jongen.

Casus Mohammed

Wantrouwen en
Stigma

Hoopvolle toekomst
en angst voor
beschadiging

Gezinsseparatie-
en hereniging

Trauma- en gezins-
communicatie

Casus Mohammed

Daar waar de school in de eerste plaats niet erg bezorgd was over het schools presteren van Mohammed, stijgt de bezorgdheid rond zijn **taalverwerving** doorheen de daaropvolgende gesprekken. Zowel de papa van Mohammed als de school vertellen dat hij erg moet zoeken naar zijn woorden en moeilijk spontaan taal kan produceren. Papa vertelt dat hij een groot verschil opmerkt met de andere kinderen in het gezin, zowel in het Somali als in het Nederlands en vertelt dat Mohammed pas begon te spreken op de leeftijd van drie jaar. Het steunteam stelt voor om een **klasobservatie** te organiseren en een **taaladviesgesprek** te plannen bij een gespecialiseerde organisatie. Op die manier kan meer informatie verkregen worden over de taalontwikkeling- en verwerving in zijn moedertaal én in het Nederlands

Casus Mohammed

Taalverwerving
Nederlands

Taalverwerving
Moedertaal

Beeldvorming –
contextualiseren –
differentiaaldiagnose

Casus Mohammed

Wanneer de school in gesprek gaat met papa over het **gedrag** van Mohammed (omgaan met de woede, regels niet naleven, liegen, ...) blijft papa in eerste instantie wat afstandelijk. Hij vertelt verschillende keren dat de school zijn zoon mag **terechtwijzen** en geeft verschillende keren aan dat hij zelf niet over de mogelijkheid beschikt hier iets aan te veranderen. Samen met de papa, de zorgleerkracht en het steunteam bedenken we een metafoor voor de situatie waarin Mohammed zich nu bevindt en waar ook papa veel **erkenning** uithaalt. Het lijkt wel alsof hij 's ochtends vertrekt uit zijn Somalische context met eigen gewoontes en gebruiken en waar een bepaalde betekenis gegeven wordt aan regelgeving, gezag, straffen en belonen, ... en dan op school terecht komt, waar een hele andere betekenis gegeven wordt aan deze concepten en mogelijks hele andere gewoontes en gebruiken zijn. We voelen op die manier de verwarrende situatie waarin deze negenjarige jongen terecht gekomen is. Dagelijks maakt hij in zijn eentje **de brug tussen die twee werelden**. Samen met het steunteam spreken we af een gesprek te plannen waarin samen met mama, papa en de leerkracht nagedacht wordt over welke boodschap iedereen samen aan deze jongen kan brengen. Zo helpen de volwassenen hem bij het oversteken van deze brug.

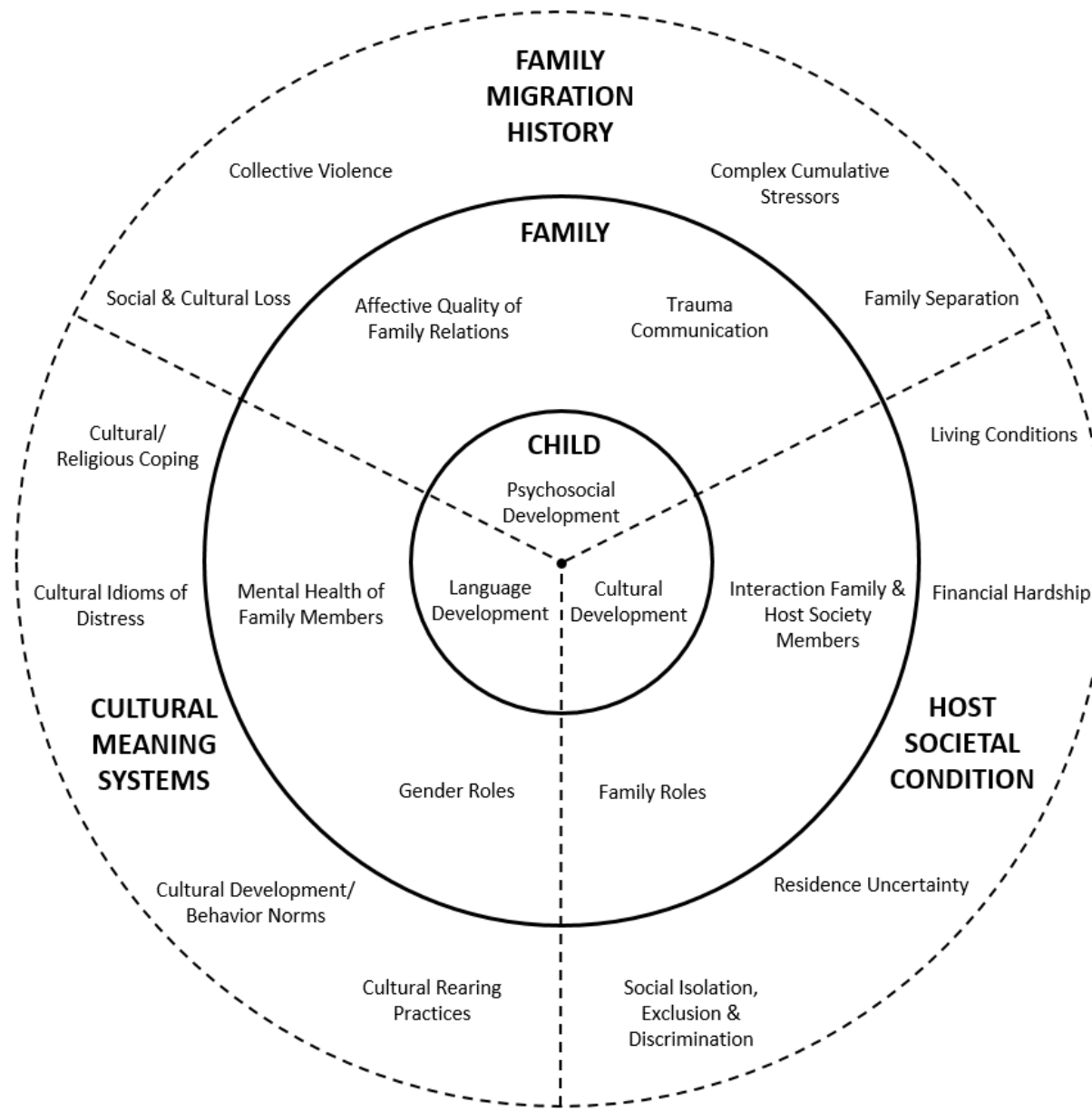
Casus Mohammed

Culturele
opvoedingspraktijken

Cultuurverandering
en cultuurbehoud

Disciplinering

School als
brugcontext

Casus Abdul

Een CLB-medewerker neemt contact op met het STV omwille van hun toenemende bezorgdheid over het gedrag en de morele **ontwikkeling** van Abdul, een twaalfjarige jongen uit Eritrea. Ze beschrijven hem als een manipulatieve, dominante jongen die vaak liegt en angst oproept bij leerkrachten en leerlingen. Tijdens de eerste zorgnetwerken op school worden de bezorgdheden rond Abdul samengebracht. Mama herkent haar zoon niet in de beschrijving van de school waardoor de **spanning tussen het gezin en de school** in eerste instantie toeneemt. Over de gesprekken heen deelt mama echter **stukjes verhaal** over een erg ingrijpende periode van gezinsseparatie. Mama vertelt dat ze alleen naar België vluchtte en dacht dat de kinderen veilig verbleven bij familieleden. In België ontving ze echter berichten en foto's waaruit bleek dat Abdul ernstig **mishandeld** werd door deze familieleden. Het verdriet, de pijn en de onmacht die mama ervaarde door haar zoon niet te kunnen beschermen raakt iedereen diep rond de tafel. Deze eerste bijeenkomsten zorgen voor een shift in de manier waarop de school en het gezin **elkaar begrepen**. Het gedrag van Abdul en de afstand die de school met het gezin voelde kreeg geleidelijk aan **betekenis** binnen de context van dit vluchtverhaal, als een vorm van coping en een manier om de hoop levendig te houden dat ze via een goede schoolloopbaan het verleden kunnen herstellen. In vervolgesprekken wordt samen gesproken over hoe deze stukjes **impact hebben op het hier-en-nu** in de klascontext.

Casus Abdul

Casus Abdul

Ondanks de warme gesprekken die hadden plaatsgevonden, besliste de school toch om over te gaan tot een definitieve **uitsluiting**. Het STV organiseert een gesprek met de schoolse partners om de mogelijke impact van een uitsluiting te bespreken. Enerzijds geeft het STV duiding bij hun bezorgdheid over mogelijke **hertraumatisering**, die schuilt in een herhaling van uitsluiting, onrecht en extreme straffen en anderzijds ook over de mogelijke bevestiging en versterken van een **identiteit** als dader. Vervolgens proberen we samen met de school toe te leiden naar een parallel ambulant **gezinstherapeutisch traject**. Samen met de mannelijke CLB-medewerker en een intercultureel bemiddelaar bewandelen we een lange weg waarin we geleidelijk aan vertrouwen opbouwen en het **stigma** rond GGZ proberen te verminderen. Door geleidelijk aan ruimte te maken voor culturele en religieuze verklaringsmodellen en copingstrategieën, ontstond er meer vertrouwen doorheen de gesprekken. Zo deelde mama met ons, in een dialoog rond **culturele stressidiomen**, hoe zij de symptomen van Abdul begrijpt als de aanwezigheid van de duivel. Door onder andere aan te knopen met de betekenis van deze duivel, hoe je kinderen kan beschermen of kan helpen met deze duivel, was het mogelijk om Abdul met zijn gezin door te verwijzen naar de dagbehandeling **Paso** in UPC Kortenberg op een moment dat de bezorgdheid vanuit de school en vanuit het therapeutenteam toenam.

Casus Abdul

Intervention Level

Possible Interventions

School-family interaction

Trust building (validating commitment, normalizing behavior, challenging stereotypes)
Witnessing of the refugee family's life story
Psycho-education
Negotiation of cultural child rearing practices and expectations

Classroom

Support of teaching practices
Provision of learning aids to the refugee child
Mobilisation of social network and support in the classroom

School-Policy

Case-based expertise building
Adaptation of school policies (e.g., parental involvement, teaching or school diversity policies)

Referral to external care services

Referral to external social care services
Referral for specialized diagnostic assessment of development
Referral for specialized (individual/family) therapy

Hoe aanmelden?

Hoe aanmelden bij het steunteam?

1. Via de website www.samenonderwijsmaken.be
2. Rechtstreeks bij een van de medewerkers van het steunteam

Neem contact op met Steunteam Vluchtelingen!

Nadat je het aanvraagformulier hebt ingevuld, contacteren ze jou zo snel mogelijk.

Vul het aanmeldingsformulier in →

Vraag voor de aanmelding zeker aan de ouders de **toestemming** om informatie met ons te delen.

Weet je niet goed hoe je de ouders kan aanspreken?
Contacteer ons!

Vragen? Bedenkingen?

Contact

Centrum voor Taal en Onderwijs

www.cteno.be –

Sarah Slabbaert

Sarah.Slabbaert@kuleuven.be

Ine De Brouwer

Ine.debrouwer@kuleuven.be

PraxisP

<https://ppw.kuleuven.be/PraxisP> -

Siel Verbiest

Siel.verbiest@kuleuven.be